СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

3 СЕПТЕМБАР, ЧЕТВРТАК, У БЕОГРАДУ | ГОДИНА XIII — 1931 — БР. 000

„СЛУЖБЕНЕ НОВИНЕ“ излазе сваког дана, осим недеље и празничних дана. — Годишња је претплата: за Краљевину 400 динара, а полугодишња 200 динара. За иностранство 350 франака годишње, а за пола године 175 франака. Претплата се полаже унапред најмање за пола године. За иностранство прилаже претплату и све поштарине. — За службене и приватне огласе плаћа се по утврђеној тарифи. Претплата, огласи и новац шаље се непосредно Благајни Државне штампарије. Рукописи шаљу се Уредништву „Службених новина“. Они се не враћају. Приватна неплаћена писма не примају се. — Уредништво и експедиција „Службених новина“ налазе се у Државној штампарији, Поп Лукина ул. 14. — Поједини бројеви продају се по 1·50 динара од табака. — Телефони: Управника 1904; — Уредништва 1255; — Благајне 3528; — Штампарије 43 и 5308.

МОМЕ ДРАГОМ НАРОДУ

Чување јединства народног и државне целине Моја је света дужност и највиши циљ Моје владавине, то је била побуда и главни задатак режима који сам завео 6 јануара 1929 године.

У својој речи, коју Ми је налагала љубав према Отаџбини, Ја сам Моме драгом Народу отворено изнео све тешкоће и опасности, у које је био доведен наш национални живот и државна целина.

Те су тешкоће биле толико велике, опасности тако озбиљне, да су дубоко забрињавале све родољубе и раздирале душу народну.

Сви, цео Народ видео је шта је узрок злу и био свестан величине зла те је разумео и са пуним поверењем прихватио Моје одлуке.

Висока национална свест и здраво расуђивање је одлика коју је наш Народ увек показивао у одлучним моментима своје историје.

Моје поуздање у љубав Народа и његову моралну снагу пружило Ми је сигуран ослонац за све подхвате у сређивању прилика у земљи.

Срећан сам и поносан што је сав Мој драги Народ од првог тренутка схватио Моје побуде и једнодушним јавним одобравањем снажно припомагао извођењу Мојих одлука.

Уз ту велику и широку моралну помоћ Народа, на којој одајем хвалу и признање, успело се за сразмерно кратко време да се посвршавају крупни национални и државни задаци, и поставе трајне основе здравог државног живота.

Краљевини Југославији, прихваћеној свом топлином националне душе свега Југословенског Народа, обезбеђени су потребни услови за снажан полет и велику националну будућност.

Пун уверења да до сада постигнути резултати рада, здрава политичка и национална свест и искуство Народа допуштају, да се приступи остварењу и дефинитивној организацији оних установа и оног државног уређења, које ће најбоље одговарати народним потребама и државним интересима, одлучио сам, да досадашњи рад и извођење националне и државне политике поставим на ширу основу непосредне народне сарадње.

Са вером у Бога и срећну будућност Краљевине Југославије дајем **Устав Краљевине Југославије**.

3 септембра 1931 године
у Београду.

АЛЕКСАНДАР с. р.

МИ
АЛЕКСАНДАР I
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ
ПРОПИСУЈЕМО И ПРОГЛАШУЈЕМО

УСТАВ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

КОЈИ ГЛАСИ:

ОДЕЉАК I

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Краљевина Југославија је наследна и уставна монархија.

Члан 2.

Грб је Краљевине двоглави Бели Орао у полету, на црвеном штиту. Врх обе главе Двоглавог Белог Орла стоји Круна Краљевине. На прсима Орла је штит, на коме су: бео крст на црвеном штиту са по једним огњилом у сваком краку, поред њега штит са 25 поља црвених и сребрнастих наизменце а испод њих плави штит са три златне шестокраке звезде и бели полумесец.

Државна застава је плаво-бело-црвена тробојка у водоравном положају према усправном копљу.

Члан 3.

Службени језик Краљевине је српско-хрватско-словеначки.

ОДЕЉАК II

ОСНОВНА ГРАЂАНСКА ПРАВА И ДУЖНОСТИ

Члан 4.

Државлванство је у читавој Краљевини једно. Сви су грађани пред законом једнаки. Сви уживају једнаку заштиту власти.

Не признаје се племство ни титуле, нити икаква преимућства по рођењу.

Члан 5.

Ујемчава се лична слобода.

Нико не може бити узет на одговор, нити бити притворен, нити иначе ма од кога бити лишен слободе, осим у случајевима које је закон предвидео.

Незаконито лишење слободе је кажњиво.

Члан 6.

Никоме не може судити ненадлежан суд.

Члан 7.

Нико не може бити осуђен док не буде надлежно саслушан или законим начином позван да се брани.

Члан 8.

Казна се може установити само законом и применити једино на дела, за која је закон у напред рекао да ће се том казном казнити.

Члан 9.

Ниједан грађанин не може бити изгнан из државе. Он се не може протерати у земљи из једног места у друго, нити заточити у једноме месту, осим у случајевима које је закон изречно предвидео.

Нико се не може, ни у ком случају, протерати из свог завичајног места, без судске пресуде.

Члан 10.

Стан је неповредан.

Власт не може предузети никакво претресање ни истраживање у стану грађана, осим у случајевима које је закон предвидео и начином како је закон прописао.

Незаконита повреда стана кажњава је.

Члан 11.

Уjемчава се слобода вере и савести. Усвојене вероисповести равноправне су пред законом и могу свој верозакон јавно исповедати.

Уживање грађанских и политичких права независно је од исповедања вере. Нико се не може ослободити својих грађанских и војних дужности и обавеза позивајући се на прописе своје вере.

Вере могу бити признате само законом. Усвојене и признате вере самостално уређују своје унутрашње верске послове и управљају својим закладама и фондовима у границама закона.

Нико није дужан да своје верско осведочење јавно исповеда. Нико није дужан да суделује у верозаконим актима, свечаностима, обредима и вежбама, осим код државних празника и свечаности и у колико то одреди закон за особе, које су подложне очинској, туторској и војној власти.

Усвојене и признате вере могу одржавати везе са својим врховним верским поглаварима и ван граница државе, у колико то траже духовни прописи појединих вероисповести. Начин, како ће се те везе одржавати, регулисаће се законом.

У колико су у државном буџету предвиђени за верозаконе сврхе издаци, имају се делити међу поједине усвојене и признате вероисповести сразмерно броју њихових верних и стварно доказаној потреби.

Верски претставници не смеју употребљавати своју духовну власт преко верских богомоља или преко написа верског карактера или иначе при вршењу своје званичне дужности у партиске сврхе.

Исто тако ником није допуштено да у богомољама или приликом верских скупова и манифестација у опште врши ма какву политичку агитацију.

Члан 12.

Свакоме је слободно, у границама закона, изразити своје мишљење путем речи, живе или писане, сликама и другим сходним средствима.

Члан 13.

Грађани имају право удруживања, збора и договора у границама закона. Не може бити удруживања на верској или племенској или регионалној основи у партиско-политичке сврхе као ни у сврхе физичког васпитања.

На зборове се не може долазити под оружјем.

Члан 14.

Грађани имају право молбе. Молбу може потписати један или више њих, као и сва правна лица. Молбе се могу подносити свима властима без разлике.

Члан 15.

Наука и уметност су слободне.

Члан 16.

Поред државних јавних школа могу постојати и приватне у границама закона.

Основно школовање је обавезно. Оно је у државним основним школама бесплатно.

Све школе морају давати морално васпитање и развијати држављанску свест у духу народног јединства и верске трпељивости.

Све установе за образовање под државним су надзором.

Члан 17.

Неповредна је тајна писама, телеграфских и телефонских саопштења, осим у случају кривичне истраге, мобилизације или рата.

Сви они који повреде тајну писама, телеграфских и телефонских саопштења, казниће се по закону.

Члан 18.

Сваки грађанин има право непосредно и без ичијег одобрења тужити суду државне и самоуправне органе за кривична дела, која би ови учинили према њему у службеном раду.

За министре, судије и војнике под заставом важе нарочите одредбе.

За штете које учине грађанима државни или самоуправни органи незаконитим или неправилним вршењем службе, одговарају пред редовним судом службеник као извршилац и држава, односно самоуправно тело.

Члан 19.

Сва звања у свима струкама државне службе подједнако су доступна, под законским погодбама, свима државлљанима.

Члан 20.

Сваки државлљанин ужива заштиту државе у страним државама. Сваком је државлљанину слободно иступити из државлљанства пошто испуни своје обавезе према држави.

Забрањује се издавање својих државлљана.

ОДЕЉАК III

СОЦИЈАЛНЕ И ЕКОНОМСКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 21.

Брак, породица и деца стоје под заштитом државе.

Члан 22.

Својина је зајемчена.

Садржина и обим права својине одређују се законом.

Експропријација приватне својине у општем интересу допуштена је на основу закона, уз правичну накнаду.

Члан 23.

Слобода рада и уговарања у привредним односима признаје се.

Држава има, у интересу целине, а на основу закона, право и дужност да интервенише у привредним односима грађана, у духу правде и отклањања друштвених супротности.

Члан 24.

Као саветодавно тело у питањима привредним и социјалним установљава се Привредно Веће, које ће на тражење Краљевске Владе или Народног Претставништва давати своје стручно мишљење.

Привредно Веће сачињавају претставници привредних редова и стручњаци у привредним и социјалним питањима.

Начин састава и пословања Привредног Већа одређује нарочити закон.

ОДЕЉАК IV

ДРЖАВНА ВЛАСТ

Члан 25.

Државна власт врши се по одредбама овога Устава.

Члан 26.

Законодавну власт врше Краљ и Народно Претставништво заједнички.

Народно Претставништво састављају Сенат и Народна Скупштина.

Члан 27.

Управну власт врши Краљ преко одговорних министара по одредбама овога Устава.

Члан 28.

Судску власт врше судови. Њихове пресуде и решења изричу се и извршују у име Краља на основу закона.

ОДЕЉАК V

КРАЉ

Члан 29.

Краљ је заточник народног јединства и државне целине; Он је чувар њихових свагдашњих интереса.

Краљ потврђује и проглашује законе, поставља државне чиновнике и даје војне чинове по одредбама закона.

Краљ је врховни заповедник све војне силе. Он даје ордене и друга одликовања.

Члан 30.

Краљ има право амнестије. Амнестијом се ниште правне последице кажњивог дела, али се њоме не могу вређати права приватних лица на накнаду штете. Амнестија се може дати пре почетка кривичног поступка, у току поступка и после извршне пресуде. Амнестија је општа или појединачна.

Краљ има право помиловања. Он може досуђену казну опростити, смањити или ублажити.

Право помиловања по делима кажњивим само по приватној тужби одређује Законик о судском кривичном поступку.

Члан 31.

Краљ претставља државу у свима њеним односима са туђим државама. Он оглашује рат и закључује мир. Ако земља није нападнута, или јој рат није оглашен од које друге државе, за оглас рата потребан је претходни пристанак Народног Претставништва.

Ако земљи буде оглашен рат или она буде нападнута, има се одмах сазвати Народно Претставништво.

Члан 32.

Краљ сазива Народно Претставништво у редован или ванредан сазив.

Краљ отвара и закључује седнице лично, престоном беседом или преко Министарског савета, посланицом или указом.

У случају кад Краљ отвара или закључује седнице престоном беседом Сенат и Народна Скупштина уједно заседавају.

И престону беседу и посланице и указ премапотписују сви министри.

Краљ може у свако доба, по државној потреби, позвати Народно Претставништво.

Краљ има право распустити Народну Скупштину и наредити нове изборе. Указ о распуштању као и указ о новим изборима премапотписују сви министри.

Члан 33.

Краљ не може бити у исто време поглавар друге које државе без пристанка Народног Претставништва.

Члан 34.

Сваки писмени чин Краљевске власти премапотписује надлежни министар односно Министарски савет.

За све чине Краљевске власти одговара Министар односно Министарски савет, који је премапотписао.

За чине Краљеве као врховног заповедника војске, одговара Министар војске и морнарице.

Члан 35.

Краљ и Престолонаследник пунолетни су кад наврше 18 година.

Краљева личност је неприкосновена. Краљу се не може ништа у одговорност ставити нити Краљ може бити тужен. Ово не вреди за Краљево приватно имање.

Члан 36.

У Краљевини Југославији влада Краљ Александар I из династије Карађорђеве. Краља Александра наслеђује Његово мушко потомство по реду прворођења.

Члан 37.

Кад Краљ нема мушког потомства Он ће одредити себи наследника из побочне линије. У случају кад Краљ до своје смрти није одредио себи наследника, Народно Претставништво, у заједничкој седници, бираће Краља из исте династије.

Члан 38.

Краљевски Дом састављају: Краљица супруга, живи претци Краљеви у правој линији, из исте династије, са својим супругама, живи потомци Краљеви у правој линији са својим супругама и потомцима, рођена браћа Краљева и њихови потомци са својим супругама, сестре Краља владаоца, и сви женски потомци до удаје, стриц Краља Александра I Кнез Арсен, Кнез Павле са супругом и потомцима, и то женским потомцима до удаје.

Односи и положај чланова у Краљевском Дому уређени су Статутом, који прописује Краљ.

Члан 39.

Ступајући на престо, Краљ полаже пред Народним Претставништвом заклетву која гласи: „Ја (име) ступајући на престо Краљевине Југославије и примајући Краљевску власт, заклињем се свемогућим Богом, да ћу чувати изнад свега јединство народа, независност државе и целину државне области и да ћу по Уставу и законима владати, и да ћу у свима својим тежњама добро народа пред очима имати. Тако ми Господ Бог помогао. Амин!“

Члан 40.

Краљ борави стално у земљи. Ако се покаже потреба да Краљ иде из земље на краће време, заступа га по праву Наследник Престола. Ако Наследник Престола није пунолетан, или ако је спречен, Краља ће заступати Министарски савет. Заступништво се врши

по упутствима која Краљ даје. Ово вреди и за случај Краљеве болести, која не ствара трајну неспособност.

За време отсуства Краља или Наследника Престола, Министарски савет нема права распуштања Народне Скупштине.

Заступништво Министарског савета може трајати најдуже шест месеци. По истеку тога рока ступају у важност уставни прописи о намесништву.

ОДЕЉАК VI

НАМЕСНИШТВО

Члан 41.

Краљевску власт врши намесништво: 1) кад је Краљ малолетан, 2) кад је Краљ због душевне или телесне болести трајно неспособан да врши Краљевску власт.

У случају кад је Краљ трајно неспособан да врши Краљевску власт, о моменту образовања и престанку намесништва решава Народно Претставништво у заједничкој седници.

Кад Министарски савет нађе да је наступио случај Краљеве неспособности, он то саопштава Народном Претставништву заједно са мишљењем три лекара узета са домаћих медицинских факултета. На исти се начин поступа кад је у питању Наследник Престола.

Члан 42.

Намесничка власт припада по праву Наследнику Престола, ако је пунолетан.

Ако Наследник Престола, из узрока побројаних у члану 41, не може да врши намесничку власт, онда ће намесничку власт вршити три лица, која је Краљ одредио нарочитим актом или тестаментом. Истовремено Краљ одређује сваком наменику по једног заменика. На случај да се упразни место намесника и његовог заменика, Народно Претставништво бира тајним гласањем, у заједничкој седници, новог намесника од двојице преосталих заменика. Ако је у животу само један заменик онда он долази без избора на упражњено место намесника.

На случај да Краљ није одредио ни актом ни тестаментом намеснике или да услед болести или смрти одређених намесника и њихових заменика није могуће образовати намесништво од бар два намесника, Народно Претставништво бира тајним гласањем, у заједничкој седници, потребан број Краљевских намесника. Намесници могу бити само грађани Краљевине Југославије.

Пре него што узму Краљевску власт у своје руке, намесници ће пред Народним Претставништвом положити заклетву: да ће Краљу бити верни и да ће владати по Уставу и земаљским законима.

Члан 43.

Ако је један од тројице намесника привремено отсутан или спречен, друга два намесника моћи ће и без њега отправљати државне послове.

Члан 44.

О васпитању малолетног Краља стараће се намесници.

О имању малолетног Краља бринуће се старатељи одређени Краљевим тестаментом. Ако преминули Краљ није одредио старатеља, именоваће их намесници по саслушању Претседника Државног савета, Касационог суда и Главне контроле.

Члан 45.

До ступања на дужност намесника Министарски савет ће привремено вршити, под својом одговорношћу, Краљевску власт.

Члан 46.

У случају смрти или оставке Краљеве, Наследник Престола, ако је пунолетан, прима одмах Краљевску власт, објављује то народу прокламацијом и полаже прописану заклетву пред Народним Претставништвом.

Народна Скупштина бира се на 4 године. Мандат народног посланика може престати и раније у случајевима које предвиђа изборни закон.

Одредбе о броју и изборима народних посланика прописује се законом.

Члан 55.

Право бирачко има сваки држављанин по рођењу или прирођењу, ако је навршио двадесет и једну годину старости.

Официри активни као и подофицири и војници под заставом не могу вршити бирачко право ни бити бирани.

Закон ће решити о женском праву гласа.

Члан 56.

Привремено губе бирачко право: 1) који су осуђени на робију (тамницу), или затвор дужи од годину дана, док се не поврате у права, 2) који су осуђени на губитак часних права за време док траје та казна, 3) који су под стециштем, 4) који су под старатељством и 5) који су пресудом изгубили бирачко право због изборних кривица.

Члан 57.

За сенатора односно народног посланика може бити изабран само онај, који има бирачко право, без обзира је ли уведен у бирачки списак. Од сваког се сенатора односно посланика траже ови услови: 1) да је држављанин по рођењу или прирођењу Краљевине Југославије. Прирођени држављанин мора бити настањен најмање десет година, рачунајући од дана прирођења, 2) да је навршио 40 односно 30 година старости и 3) да говори и пише народним језиком.

Губитак бирачког права привлачи и губитак мандата сенатора односно народног посланика.

Сенатори и народни посланици не могу бити у исто време државни лиферанти или државни предузимачи.

Члан 58.

Активни државни чиновници не могу се кандидовати за сенаторе и народне посланике.

Полициски, финансиски и шумарски чиновници као и чиновници аграрне реформе, не могу се кандидовати, осим ако су то престали бити годину дана пре расписа избора.

Министри активни и на расположењу могу се кандидовати.

Члан 59.

Сваки сенатор и народни посланик претставља цео народ.

Сви чланови Народног Претставништва полажу заклетву, да ће Краљу бити верни, да ће чувати изнад свега јединство народа, независност државе и целину државне области, да ће Устав чувати и добро народа пред очима имати.

Члан 60.

Народно Претставништво сазива се Краљевим указом у престоници Београду у редован сазив сваке године двадесетог октобра.

Ако је у случају рата престоница измештена, Народно Претставништво састаје се у месту, које је Краљевим указом о сазиву одређено.

Редован сазив не може се закључити док не буде решен државни буџет.

Члан 61.

Народна Скупштина прегледа сама пуномоћства својих чланова и одлучује о њима.

Члан 62.

Народна Скупштина бира за сваки сазив из своје средине своје часништво.

Члан 63.

Законске предлоге подносе, по овлашћењу Краљевом, поједини министри.

Право подношења законских предлога припада сваком члану Народног Претставништва, чији предлог писмено помогне најмање једна петина чланова Сената односно Народне Скупштине.

Члан 64.

Законски предлог који Народна Скупштина усвоји шаље се Сенату на рад и обратно. Ако је законски предлог усвојен у целини и од Народне Скупштине и од Сената сматра се да је Народно Претставништво предлог примило. Ако су учињене какве измене или допуне од Сената односно од Народне Скупштине, онда се законски предлог враћа Народној Скупштини односно Сенату на решавање. Када се ове измене и допуне приме од Народне Скупштине односно Сената, сматра се да је Народно Претставништво предлог примило. На случај, да се Сенат и Народна Скупштина у пријему једног законског предлога у целини или у појединостима не сагласе, сматра се да је предлог одбивен и у истом сазиву се о њему не може више поново решавати. Ако се случај понови и у идућем сазиву, о томе законском предлогу одлучиће Краљ.

Члан 65.

Краљ закључује уговоре са страним државама, али је за потврду тих уговора потребно претходно одобрење Народног Претставништва. За потврду чисто политичких споразума није потребно претходно одобрење Народног Претставништва.

За уговор, да туђа војска поседне земљиште Краљевине или да пређе преко њега, потребно је одобрење Народног Претставништва.

Народно Претставништво може, кад то изискује државна потреба, одлуком у напред овластити Министарски савет, да изда мере за неодложну примену предложеног уговора.

Државна територија не може се отуђити или разменити без одобрења Народног Претставништва.

Члан 66.

Законе проглашује Краљ указом, који садржи сам закон решен од Народног Претставништва. Указ премапотписују сви министри. Министар правде ставља на указ државни печат и стара се о обнародовању у „Службеним новинама".

Закон добија обавезну снагу 15 дана по обнародовању у „Службеним новинама" ако сам закон друкчије не одреди. Дан обнародовања у „Службеним новинама" рачуна се.

Члан 67.

Народно Претставништво има право анкете као и истраге у изборним и чисто административним питањима.

Члан 68.

Сваки члан Сената и Народне Скупштине има право управљати министрима питања и интерпелације. Министри су дужни дати на њих одговор у истом сазиву.

Члан 69.

Сенат и Народна Скупштина опште непосредно само са министрима.

Члан 70.

У Сенату и у Народној Скупштини имају право да говоре само њени чланови, чланови владе и владини повереници за то Краљевим указом одређени.

Члан 71.

Сенат и Народна Скупштина могу пуноважно решавати ако је на седници присутна једна трећина свих сенатора односно посланика.

За пуноважно решење потребна је већина гласова присутних. У случају равне поделе гласова предлог, о коме је гласано, сматра се, да је примљен.

Члан 72.

О сваком законском предлогу мора се гласати два пута у истом сазиву пре него што се коначно усвоји.

Члан 73.

Решавање Сената и Народне Скупштине у заједничком заседању бива само за случајеве за које је изрично речено.

Заједничким заседавањима претседавају претседници Сената и Народне Скупштине наизменично.

Члан 74.

Сенатор односно народни посланик не одговара за глас који је дао као члан Сената односно Народне Скупштине.

За све изјаве и поступке при вршењу мандата било у седницама Сената или Народне Скупштине или у одборима, или у особитом изасланству или у особитој дужности по одредби Сената или Скупштине, сенатори односно посланици одговарају Сенату односно Народној Скупштини, по одредбама пословника. За оне изјаве и поступке, који садрже кривично дело, сенатор односно народни посланик одговара и пред редовним судовима ако Сенат односно Народна Скупштина даде за то одобрење. Но за увреде, клевете или злочине сенатор односно народни посланик одговара пред редовним судовима и без претходног одобрења Сената односно Народне Скупштине.

Члан 75.

Без овлашћења Сената односно Народне Скупштине, њихови чланови не могу се за кривице учињене ван вршења мандата узимати на одговор нити лишити слободе док траје њихов мандат, осим кад се затеку на самом делу злочина или преступа. Али се и у томе последњем случају Сенат односно Народна Скупштина, ако је на окупу одмах извештава, и она даје или одриче овлашћење да се надлежни поступак продужи за време сазива.

Имунитетско право сенатора и посланика настаје даном избора односно наименовања.

Ако ко постане сенатор или посланик пре него што је над њим по каквој кривици изречена извршна пресуда, власт која врши извиђање и истрагу известиће о томе Сенат или Народну Скупштину, која даје или одриче овлашћење за продужење поступка.

Члан Сената и Народне Скупштине може се узимати на одговор само ради оног дела, за који је издан.

Члан 76.

Сенату и Народној Скупштини припада искључиво право да у својој средини одржава ред преко свог претседника. Никаква оружана сила не може се поставити у згради нити у њезином дворишту без одобрења Претседника. Исто тако без његовог одобрења не могу никакви државни органи чинити у Сенату и Народној Скупштини акт власти.

Нико оружан не сме ући у зграду Сената и Народне Скупштине, осим лица која по пропису носе оружје и налазе се на служби код Сената односно Народне Скупштине.

ОДЕЉАК VIII

УПРАВНА ВЛАСТ

Члан 77.

Краљ именује и разрешава Претседника Министарског савета и министре. Претседник Министарског савета и министри чине Министарски савет, који стоји непосредно под Краљем. Министри се налазе на челу појединих грана државне управе.

Министар може бити и без портфеља.

Министри именују ниже државне чиновнике по одредбама закона.

Министри полажу пре ступања на дужност заклетву да ће Краљу бити верни и да ће радити по Уставу и по законима.

Члан 78.

Краљ и Народна Скупштина могу оптужити министре за повреду Устава и земаљских закона учињену у службеној дужности. За штете, које министар учини грађанима незаконитим вршењем службе одговара држава а министар држави.

Члан 79.

Министар може бити оптужен како за време трајања своје службе тако и за пет година после одступања.

Предлог, да се министар оптужи, мора се учинити писмено и мора садржати тачке оптужења.

Кад министра оптужи Народна Скупштина, одлука о стављању министра под суд има се донети већином од две трећине од укупног броја народних посланика.

Члан 80.

Ближе одредбе о министарској одговорности садржи посебан закон.

Члан 81.

Управна власт може издавати уредбе потребне за примену закона.

Члан 82.

Управа у Краљевини врши се по бановинама, срезовима и општинама.

Члан 83.

Краљевина Југославија има девет бановина и то:
1. Дравска са седиштем у Љубљани;
2. Савска са седиштем у Загребу;
3. Врбаска са седиштем у Бања Луци;
4. Приморска са седиштем у Сплиту;
5. Дринска са седиштем у Сарајеву;
6. Зетска са седиштем на Цетињу;
7. Дунавска са седиштем у Новом Саду;
8. Моравска са седиштем у Нишу;
9. Вардарска са седиштем у Скопљу.

Дравска Бановина: обухвата део територије ограничен, од места где северна граница среза Чабар сече државну границу, државном границом према Италији, Аустрији и Мађарској до места, где државна граница према Мађарској избија на реку Муру (с. и. од Чаковца). Од реке Муре граница иде источном односно јужном границом срезова: Лендава, Љутомер, Птуј, Шмарје, Брежице, Кршко, Ново Место, Метљика, Чрномељ, Кочевје и Логатец, обухватајући све поменуте срезове.

Савска Бановина: ограничена је са северне стране до реке Муре горе поменутом границом Дравске Бановине. Затим граница иде реком Муром и даље државном границом према Мађарској до места где ова напушта реку Драву, одакле иде Дравом и Дунавом до северне границе среза Илока. Од реке Дунава до реке Саве граница иде источном границом срезова: Вуковар, Винковци и Жупања, обухватајући и ове срезове. Даље иде реком Савом до утока Уне, а по том Уном до североисточне границе среза Двор (ј. з. од Костајнице). Од овога места до Јадранског мора (Моралички канал) граница иде јужном границом срезова: Костајница, Петриња, Глина, Вргин Мост, југоисточном границом среза Војнић, источном границом срезова: Слуњ, Кореница и Д. Лапац. Даље граница иде јужном границом срезова Грачац и Госпић обухватајући и ове срезове. Од обале граница иде теснацом Љубашким, каналом Нова Пољана, између острва Маон и Планик и северно од острва Олиб и Слива до државне границе на Јадранско море.

Врбаска Бановина: граничи се од североисточне границе среза Двор (ј. з. од Костајнице) реком Уном до њеног утока у Саву, затим реком Савом, источном границом срезова: Дервента и Грачаница до реке Босне код села Долца. Одатле иде југозападном границом среза Маглај до тромеђе срезова: Тешањ, Маглај и Жепче. Од ове тачке граница иде северном границом срезова: Жепче, Зеница и Травник до планине Влашић (Љута Греда к. 1740); одатле граница иде преко коте 1446 источном падином Лесине (к. 1433), к. 1057, Јелић к. 1192, к. 1018, к. 1139, Обреновац к. 1157, па преко Радање планине (к. 1366) и Игралишта (к. 1085) излази на Раковце (к. 1217). Одавде граница иде између села Подрипци и Султановићи, затим између села Гмићи и Гувна на Осој (к. 888) и даље гребеном преко Шуљаге (к. 1533), Демировца (к. 1724) и Црног Врха (к. 1403) на М. Виторог (к. 1748). Од М. Виторога граница иде источном и југозападном границом Гламочког среза до спрам к. 1156 на планини Старетини; одатле граница пресеца у западном делу Ливањско Поље и на Троглаву (к. 1913) избија на југозападну границу среза Ливно и иде њоме до на Велики Бат (к. 1851). Даље граница иде јужном и западном границом среза Бос. Петровац до тромеђе срезова Д. Лапац, Книн и Бос. Петровац. Одавде до североисточне границе среза Двор (ј. з. од Костајнице) граница иде означеном границом Савске бановине.

Приморска Бановина: са северне стране граничи се означеним јужним границама Савске и Врбаске бановине све до тромеђе између срезова: Јајце, Бугојно и Травник (Раковце к. 1217). Од овога места граница иде источном границом среза Бугојно и северном границом среза Коњиц; за тим источном границом срезова Коњиц и Мостар до тромеђе срезова: Мостар, Столац и Невесиње. Даље иде границом среза Столац, обухватајући и овај срез. На Јадранском мору граница прелази Неретвљанским и Пељешачким каналом до државне границе на Јадранском мору.

Дринска Бановина: ограничена је са западне стране до реке Саве означеним границама Приморске и Врбаске бановине и даље са севера реком Савом до утока реке Колубаре. Од утока Колубаре до западне границе Приморске бановине к. 2058 на пл. Тресkавици (источна граница среза Коњиц) — иде источном границом срезова: Посавског (Обреновац), Тамнавског, Колубарског, (Мионица) и Пожешког, обухвата срез Љубићки, даље иде источном границом среза Трнавског и Драгачевског, па источном, јужном и западном границом Моравичког среза и даље јужном границом срезова: Ариљског, Златиборског, Вишеградског, Чајничког, Рогатичког и Сарајевског.

Зетска Бановина: ограничена је са северне стране означеном јужном границом Приморске и Дринске бановине све до тромеђе између срезова: Драгачевског, Жичког и Студеничког. Од ове тромеђе до државне границе према Албанији гранична линија иде источном границом срезова: Студеничког, Дежевског, Митровичког, Дреничког и Подримског, обухватајући све ове срезове. Даље граница иде државном границом према Албанији до Јадранског мора.

Дунавска Бановина: са југозападне стране ограничена је означеним границама Дринске и Савске бановине, а са северне и североисточне стране државном границом према Мађарској и Румунији до места где ова последња избија на реку Дунав. Иде Дунавом до источне границе среза Рамског, скреће на југ источном и јужном границом среза Рамског а затим југоисточном границом среза Пожаревачког. Продужује источном границом срезова: Моравског, Лепеничког, Крагујевачког и Гружанског до Дуленског Црног Врха (к. 919) на Гледићским планинама, одакле преко Кречана (к. 760) и Брзака (к. 822) избија на границу Дринске бановине на планини Котленик код Црног Врха (к. 768).

Моравска Бановина: ограничена је са северне и источне стране државном границом према Румунији и Бугарској до јужне границе среза Лужничког (код Дешчаног Кладенца). Одавде граница иде јужном границом срезова: Лужничког, Нишког, Добричског, Прокупачког, Косаничког, Лапског и Вучитрнског обухватајући и ове срезове и на тромеђи срезова Вучитрнског, Грачаничког и Дреничког избија на означену границу Зетске бановине. Даље граница иде на север означеним границама Зетске, Дринске и Дунавске бановине.

Вардарска Бановина: ограничена је са севера означеним границама Зетске и Моравске бановине, а са истока, југа и запада државном границом према Бугарској, Грчкој и Албанији.

Спорна питања о детаљним границама појединих бановина решаваће Министар унутрашњих послова.

Члан 84.

Бановине су управне и самоуправне јединице.

Нарочити закон одређује поделу бановина на срезове и општине.

Организација општинских управа и делокруг њиховог рада уређује се особеним законом по начелу самоуправе.

Поједине градске општине могу бити законом и на другој основи уређене.

Члан 85.

Град Београд са Земуном и Панчевом чине посебно управно подручје. Под ово управно подручје спадаће и сва околна места, која буду из бановине издвојена и буду ушла у састав општина београдске, земунске или панчевачке.

Члан 86.

На челу бановине стоји бан. Он је претставник врховне власти у бановини.

Бана поставља Краљ на предлог Претседника Министарског савета.

Члан 87.

Бан поставља, премешта, пензионише и отпушта управне чиновнике у бановини у границама надлежности одређене законом о банској управи.

САМОУПРАВА

Члан 88.

У свакој бановини, као самоуправном телу, постоји бановинско веће и бановински одбор.

Члан 89.

Бановинско веће се бира на четири године општим, једнаким, непосредним гласањем, према одредбама закона.

Веће бира из своје средине бановински одбор који је самоуправни извршни орган у бановини.

Бан поставља и разрешава бановинске чиновнике на предлог бановинског одбора.

Члан 90.

Бановинска већа могу уређивати поједине гране бановинске управе и живота бановинским уредбама на основу овлашћења закона о уређењу бановина или другим законима.

Бановинске уредбе имају у дотичној бановини силу закона. Оне не смеју противуречети ни Уставу ни постојећим законима, иначе се у том случају не могу примењивати.

Члан 91.

Бановински одбор спрема предлоге бановинских уредаба, а о њима решава бановинско веће.

Бановинске уредбе проглашује и обнародује бан, који претходно тражи сагласност Државног савета по њиховој законитости. У случају да Државни савет сагласност одбије уредба се не може обнародовати.

Државни савет је дужан дати или одбити сагласност најдаље у року од месец дана. Ако се Државни савет у томе року не изјасни сматра се да је сагласност дата.

Члан 92.

Државна централна власт стара се да самоуправне власти врше своје законске дужности у одређеним границама и да не повреде који општи државни интерес.

Члан 93.

Бан односно законом одређени државни орган, имају права обуставити сва решења бановинског већа и бановинског одбора или општинског збора и одбора, која су противна

Уставу, законима и уредбама. Против решења бана има места жалби Државном савету у законом року.

Могу се такође обуставити и она решења и изјаве, које су штетне по опште државне интересе. У том случају жалба се подноси Министру унутрашњих послова у законом року.

Бановинско веће може се Краљевим указом распустити и пре истека четворогодишњег периода на предлог Министра унутрашњих послова и наредити нови избори за дотичну бановину.

Члан 94.

Бановинско веће решава сваке године у свом првом сазиву бановински буџет за наредну годину по предлогу бановинских одбора.

Члан 95.

Бановински буџет одобрава Министар финансија, а Главна контрола испитује његово извршење путем прегледа завршног рачуна.

Члан 96.

Општине су самоуправна тела. Њима се особеним законима могу ставити у дужност и акта управне власти и оне их врше под надзором одређених управних органа.

Члан 97.

Одредбе о организацији и надлежности бановинских и општинских самоуправних власти прописује закон.

Члан 98.

За спорове управне природе установљавају се управни судови. Закон одређује њихова седишта, надлежност и организацију.

Члан 99.

Државни савет је врховни управни суд.

Посебним законом одређује се начин постављања чланова Државног савета као и састав, надлежност и поступак његов.

ОДЕЉАК IX

СУДСКА ВЛАСТ

Члан 100.

Судови су независни. У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу но суде по законима.

Судови и судске надлежности могу се установити само законом.

Законом се прописује на који се начин бирају, постављају претседници судова и судије.

У породичним и наследним пословима муслимана суде државне шеријатске судије.

Члан 101.

Судије свих судова су стални. Судија не може бити лишен свога звања нити ма из кога узрока уклоњен са дужности, против своје воље без пресуде редовних судова или дисциплинарне пресуде Касационог суда. Судија не може бити тужен за свој судски рад без одобрења надлежног суда.

Судија не може, ма и привремено, бити упућен на другу плаћену или неплаћену јавну службу без свога пристанка и одобрења Касационог суда.

Судија може бити премештен само по своме пристанку.

Судија може бити у служби до навршетка седамдесет година свога живота. Пре тога рока судија се може ставити у пензију само по писменој молби или кад телесно или душевно тако ослаби да не може вршити своју дужност. Одлуку о пензионисању у овом последњем случају доноси Касациони суд.

ОДЕЉАК X

ДРЖАВНО ГАЗДИНСТВО

Члан 102.

Сваке године Народно Претставништво одобрава државни буџет који вреди за годину дана.

Буџет се мора поднети Народној Скупштини најдаље за месец дана од дана њеног састанка у редовном сазиву. Једновремено са буџетом подноси се Народној Скупштини на увиђај и одобрење и завршни рачун последње истекле рачунске године.

Народна Скупштина не може предложене партије увећавати а може их смањивати и изоставити.

Буџет се одобрава по партијама.

Начин састава и извршења буџета прописује се законом.

Уштеда једне буџетске партије или буџетске године не може се утрошити на подмирење потреба друге партије или године без одобрења Народног Претставништва.

Члан 103.

Док не одобри поднесени јој буџет Народно Претставништво може одобравати дванаестине за један или више месеци. Ако је Народна Скупштина распуштена пре него што је буџет решен, буџет истекле рачунске године продужује се указом најдуже за четири месеца. Ако се и у том року буџет не реши може се Краљевим указом продужити буџет до краја нове буџетске године.

Члан 104.

Државни порези и опште државне дажбине установљавају се само законом.

Влада подноси Народној Скупштини од Главне Контроле оверени извештај о извршењу закључених уговора о државним зајмовима и њиховом утрошку у смислу закона.

Члан 105.

Пореска обавеза је општа и све су државне дажбине једнаке за целу земљу.

Краљ и Наследник Престола плаћају државни порез на приватно имање.

Никаква помоћ стална ни привремена, никакав поклон ни награда не могу се дати из државне благајнице, ако нису основани на закону.

Члан 106.

Државном имовином управља Министар финансија у колико то закони друкчије не нареде.

О начину отуђења државних добара донеће се нарочити закон.

Право монопола припада држави.

Руде, лековите воде и врела и природне снаге својина су државна.

Начин давања рударских, индустриских или ма којих других повластица одређује се законом.

Члан 107.

За преглед државних рачуна и надзирање над извршењем државног и самоуправних буџета постоји Главна контрола као врховни рачунски суд.

Председника и чланове Главне контроле бира Народна Скупштина из кандидационе листе, коју саставља Државни савет и на којој је предложено два пута онолико кандидата, колико је празних места.

Одредбе о саставу, надлежности и поступку Главне контроле прописује закон.

Законом се одређује у којим ће случајевима против одлуке Главне контроле имати места жалби Касационом суду.

Главна контрола прегледа, исправља и ликвидира рачуне опште администрације и свих рачунополагача према државној благајници. Она мотри да се не прекорачи ниједан издатак по буџету и да се нека сума не преноси из једне буџетске партије у другу. Она завршује рачуне свих државних управа и дужна је прикупљати све потребне доказе и обавештења.

Завршни државни рачун подноси се Народном Претставништву на решење са примедбама Главне Контроле и то најдаље за једну годину, рачунајући од завршетка сваке рачунске године.

ОДЕЉАК XI

ВОЈСКА

Члан 108.

Војна је обавеза општа по одредбама закона. Устројство и величина војске и морнарице прописује се законом. Формирање јединица у законом одређеном обиму прописује Краљ уредбом на предлог Министра војске и морнарице. Колико ће се војске држати под заставом, одређује се сваке године буџетом.

Члан 109.

Војни судови су независни. У изрицању правде они не стоје ни под каквом влашћу но суде по законима.

Судија првостепеног војног суда не може бити тужен за свој судски рад без одобрења војно-апелационог суда, а апелациони судија без одобрења Касационог суда.

Пресуде војних судова расматра у последњем степену Касациони Суд.

Члан 110.

Кривице које учине грађани у друштву са војником судиће грађански судови а за време рата војни судови.

Члан 111.

Нико по навршетку двадесете године не може добити државну службу или у њој остати, ако по одредбама војног закона није свој рок отслужио или од војне службе ослобођен.

Члан 112.

За одржавање унутрашњег реда војска се може употребити само на захтев надлежне грађанске власти.

Члан 113.

Страна војска не може се узети у службу наше државе, а ни војска наше државе не може се ставити у службу неке стране државе, без претходног одобрења Народног Претставништва.

ОДЕЉАК XII

ИЗМЕНЕ У УСТАВУ

Члан 114.

О изменама у Уставу решава Краљ са Народним Претставништвом.

Члан 115.

Предлог, да се у Уставу што измени или допуни, може учинити Краљ и Народно Претставништво.

У таквом предлогу морају се изреком именовати све тачке Устава, које би се имале изменити или допунити.

Ако је предлог учинио Краљ, он ће се саопштити Сенату и Народној Скупштини, па ће се затим Народна Скупштина одмах распустити и сазвати нова најдаље за четири месеца.

Ако је такав предлог потекао од Сената односно Народне Скупштине, о њему се решава на начин предвиђен за решавање законских предлога већином од 3/5 од укупног броја посланика. Предлог иде затим пред Сенат односно Народну Скупштину која по њему решава већином од 3/5 од укупног броја сенатора односно посланика.

Кад предлог на тај начин буде усвојен, Народна Скупштина ће се распустити а нова сазваће се најдаље у року од 4 месеца од дана када је предлог усвојен.

И у једном и у другом случају Сенат односно Народна Скупштина може решавати само о оним изменама и допунама Устава, које садржи предлог на основу којег је она сазвана.

Сенат односно Народна Скупштина доноси одлуку већином од половине више један од укупног броја својих чланова.

На случај да се Сенат и Народна Скупштина у пријему предложених измена или допуна Устава у целини или појединостима не сагласе онда је даље поступак исти као и за законске предлоге (члан 64).

Члан 116.

У случају рата, мобилизације, нереда и побуне, који би довели у питање јавни поредак и сигурност државе или кад су до те мере у опште угрожени јавни интереси, Краљ може, у том изузетном случају, указом наредити да се привремено предузму све ванредне, неопходно потребне мере у целој Краљевини или у једном њеном делу независно од уставних и законских прописа.

Све изузетно предузете мере поднеће се накнадно Народном Претставништву на сагласност.

ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

Члан 117.

До дана састанка Народног Претставништва Краљ издаје и проглашује законе указом.

Указ премапотписује Претседник министарског савета, ресорни министар и Министар правде.

Члан 118.

Сви постојећи закони, сем закона о Краљевској власти и врховној државној управи од 6 јануара 1929 године, остају на снази док се редовним путем не измене или укину.

Члан 119.

Одредбе члана 101 овог Устава неће се примењивати за време од пет година од дана ступања у живот овог Устава.

ЗАКЉУЧНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 120.

Овај Устав ступа у живот и добија обавезну снагу кад се обнародује у „Службеним новинама“.

О извршењу овог Устава стараће се Претседник министарског савета и сви министри.

Препоручујемо Нашем Министру правде да овај Устав обнародује а свима министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

3 септембра 1931. године
у Београду

АЛЕКСАНДАР с. р.